

^HAVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA ALKOLLÜ SERT İÇKİLERİN ÜZERİNDEKİ COĞRAFİ İŞARETLERİN KORUNMASI

Dr. Didem ÖZGÜR*

GİRİŞ

Avrupa Birliği'nde alkollü sert içkiler üzerindeki coğrafi işaretlerin korunmasıyla ilgili ilk düzenleme 1576/89 sayılı Alkollü Sert İçkilerin Tanımı, Sunumu ile ilgili Avrupa Birliği Tüzüğü'dür¹. 2008 yılında yürürlüğe giren 110/2008 sayılı Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile ilgili Tüzük² 1576/89 sayılı Tüzüğü yürürlükten kaldırmıştır.

110/2008 sayılı Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile ilgili Tüzük üç Ek'ten oluşmaktadır. Tüzüğün birinci ekinde Tüzükte kullanılan teknik tanımlar ve gereksinimler açıklanmaktadır. Tüzüğün ikinci ekinde ise alkollü sert içkilerin kategorileri belirtilmekte ve bu kategorilere giren alkollü sert içkilerin sahip olmaları gereken özellikler belirtilmektedir. Ek 3'te ise tescilli coğrafi işaretlerin isimleri, ürün kategorileri ve coğrafi işaretlerin kaynaklandıkları ülkelerin isimleri yer almaktadır.

---

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Uzman, İstanbul Teknik Üniversitesi Avrupa Birliği Merkezi, ozgurd@itu.edu.tr

¹ Council Regulation (EEC) No 1576/89 of 29 May 1989 on Laying Down General Rules On The Definition, Description and Presentation of Spirit Drinks, OJL 160, 12.6.1989.

² Regulation (EC) No 110/2008 of The European Parliament and of The Council of 15 January 2008 on The Definition, Description, Presentation, Labelling and The Protection of Geographical Indications of Spirit Drinks and Repealing Council Regulation (EEC) No 1576/89.

110/2008 sayılı Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile ilgili Tüzüğün amacı tüketicileri yanıltıcı ürünlere karşı korumak, pazarda adil rekabeti sağlamaktır.

Avrupa Birliği'nde coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkilerin 2010 yılında toplam satışı 8.3 milyar Avro'dur. Avrupa Birliği'nde 2005-2010 yılları arasında coğrafi işaret tescilli alkollü sert içki satış oranı %2.8 oranında artarken coğrafi işaret tescili olmayan alkollü sert içkilerin satış oranları %1.3 oranında azalmıştır. Avrupa Birliği'nin alkollü sert içki ihracatının %64'ünü tescilli alkollü sert içkiler oluşturmaktadır. Tescilli alkollü sert içki ihracatının %98'ni İskoç Viskisi ve Konyak oluşturmaktadır³. İskoç Viski Endüstrisi İngiltere'de 35.000 kişiye istihdam sağlamaktadır⁴. Konyak Fransa'da 17.000 kişiye doğrudan istihdam sağlarken 50.000 kişiye turizm, ulaştırma gibi sektörler aracılığı ile dolaylı yoldan istihdam yaratmaktadır⁵. Avrupa Birliği Ekonomisinde önemli yere sahip olan ve ticaret hacminin bu kadar çok olduğu coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkilerin ulusal ve uluslararası alanda korunmaları her geçen gün önem kazanmaktadır.

Makalede 110/2008 sayılı Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile İlgili Tüzüğün kapsamı, tüzükte tanımlanan coğrafi işaret kavramı, alkollü sert içkiler üzerindeki coğrafi işaretlerin tescil edilmesi, korunması, denetimi, tescil edilen coğrafi işaretin hükümsüzlüğü konularına yer verilmiştir.

I. Alkollü Sert İçki Tüzüğünde Alkollü Sert İçkinin Tanımı ve Kapsamı

110/2008 sayılı Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile ilgili tüzüğe göre alkollü

³ **Chever, Tanguy/Renault, Cristian/Renault, Severine/Romieu, Violaine;** Value of Production of Agricultural Products and Foodstuffs, Wines, Aromatised Wines and Spirits Protected by a Geographical Indication (GI), Final Report, 2012, http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2012/value-gi/final-report_en.pdf, s. 65-67. (08.06.2014)

⁴ Scotch Whisky Association Facts and Figures, <http://www.scotch-whisky.org.uk/what-we-do/facts-figures/>(08.06.2014).

⁵ Spirits: A European Power House For Trade, <http://spirits.eu/files/24/brochure-pdf-final-low-resolution.pdf> (15.08.2014).

sert içkiler insanların tüketimine sunulan, belirgin duyuşsal özellikler içeren, en az %15 oranında alkol içeren,

- damıtılarak, doğal fermente ürünlerden tatlandırıcı eklenerek veya eklemeyerek,
- ek 1/3'de bulunan tatlandırıcı ürünler veya şeker ve/veya diğer tarımsal ürünler ve/veya gıda maddelerinin tarımsal kaynaklı etil alkole ve/veya tarımsal kaynaklı damıtılmış ürünlere ve/veya bu Tüzüğe göre alkollü sert içki olan ürünlere eklenmesiyle,
- tarımsal kaynaklı etil alkolün ve/veya tarımsal kaynaklı damıtılmış ürünlerin ve/veya bu Tüzüğe göre alkollü sert içki olan ürünlerin içerisinde bulunan bitki materyalinin meserasyon veya benzer metotlarda işlenmesiyle,
- veya alkollü içkinin bir veya daha fazla diğer alkollü içkilerle ve veya tarımsal kaynaklı etil alkol veya tarımsal kaynaklı damıtılmış ürünlerle ve veya diğer alkollü içkilerin karışımından üretilen içkilere

Tüzüğün 3. maddesine göre alkollü set içkinin üretiminde kullanılan etil alkol ve etil alkolün bileşenleri mutlaka tarımsal kaynaklı olmalıdır.

Tüzük Avrupa Birliği içinde veya Avrupa Birliği dışındaki ülkelerde üretilen ve Avrupa Birliği içinde pazara sunulan tüm alkollü sert içkilere uygulanmaktadır. İhraç edilen yüksek kalitedeki alkollü sert içkilerin dünya pazarında ünlerini geliştirmeleri ve korunmaları için Avrupa Birliği içinde ihraç edilmek üzere üretilen alkollü sert içkilere de Tüzük uygulanmaktadır.

II. Alkollü Sert İçki Tüzüğünde Coğrafi İşaret Tanımı

A. Tanımı

Coğrafi işaretlerle ilgili düzenlemeler Tüzüğün üçüncü bölümünde yer almaktadır. Tüzüğün 15/1. maddesi coğrafi işaret kavramını tanımlamaktadır.

Tüzükte coğrafi işaretler, menşee adları ve coğrafi işaretler olarak iki ayrı kavramda belirtilmeyerek, tek bir terim kapsamında tanımlanmıştır. Tanıma göre '*alkollü sert içkinin bir ülkeden ya da bu ülkedeki bir bölge ya*

da yöreden kaynaklandığına işaret eden, belirli bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu coğrafi kökene göndermede bulunan işaret' şeklinde tanımlanmıştır.

B. Unsurları

1. Alkollü Sert İçkinin Belirgin Bir Niteliği, Ünü veya Diğer Özelliklerinin, Esas İtibariyle Belirtilen Coğrafi Kökene İşaret Etmesi Gerekmemektedir

Coğrafi işaret tanımından bahsedebilmek için malın belirli bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu coğrafi kökene göndermede bulunması gerekmektedir. Tüzükte 'belirli nitelik', 'özellik', 'ün' kavramları tanımlanmamıştır. Alkollü sert içkinin belirli bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri varsa alkollü sert içki Tüzük kapsamında korunmaktadır bu özelliklerden sadece birinin alkollü sert içkide bulunması yeterlidir. 'Nitelik' kavramı ürünün şartnamesinde belirtilen ürünle ilgili özellikler ve ürün üretilirken kullanılan yöntemdir. Ürünün sahip olduğu ün o ürünü pazarda diğer ürünlerden ayıran özelliğidir. Bir ürünün coğrafi işaret olarak korunabilmesi için o ürünün yerel üne sahip olması yeterlidir. Fakat ürün sahip olduğu ününü sahip olduğu özelliklerden almaktadır⁶.

Belirli nitelik, özellik veya ününün bu coğrafi kökene 'esas itibariyle' göndermede bulunması gerekmektedir. Tüzük coğrafi işaretin kökene 'göndermede bulunması' şartını zorunlu kılmaktadır. Böylece coğrafi işareten söz edebilmek için belirgin nitelik, ün veya özelliğin alkollü sert içkinin kökeni olan coğrafi yeri çağrıştırması, hatırlatması gerekmektedir.

Coğrafi işaretlere konu olan ürünler özelliklerini iklim, rüzgâr, nem, yağış, bitki örtüsü, toprak yapısı gibi doğal unsurlardan alabileceği gibi üretim teknikleri gibi beşeri unsurlardan da alabilmektedirler. Ürünün kaynaklandığı coğrafi bölgenin sahip olduğu doğal veya beşeri özellikler ürünlere ayırt edicilik kazandırmakta ve ürünlerin coğrafi işarete konu olabilmelerini sağlamaktadır.

⁶ **Özgür**, Didem; Coğrafi İşaretlerin Korunması: Avrupa Birliği'ndeki Hukuki Çerçeve ve Türkiye Uygulaması, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2011, s. 174.

Ürüne özellik veren ve kaynaklandığı coğrafi çevrenin sahip olduğu doğal ve beşeri özelliklerin hepsini içeren kavram ‘terroir’ kavramıdır. Kavram Fransızca kökenli bir kelimedir ve İngilizce metinlerde İngilizce karşılığı bulunmamaktadır. ‘Terroir’ belirli bir bölgeye, coğrafi çevreye işaret etmektedir. Bu kavram daha çok şarapçılıkta kullanılmaktadır ve şarap yapımında kullanılan üzümlerin belirli coğrafi bölgelere ayrılması sonucu sadece belirtilen coğrafi bölgede yetiştirilen üzümler kullanılarak istenen kalitede şarap üretilebilmektedir⁷.

‘Terroir’ ürüne belirli özelliklerini veren ve ürünün kaynaklandığı coğrafi bölgenin sahip olduğu toprak yapısını, iklimi, bitki örtüsünü belirtmektedir⁸. Her bölge birbirinden farklı iklime, bitki örtüsüne ve toprak yapısına sahip olduğu için farklı bölgelerde yetiştirilen ürünler için aynı coğrafi işaretin kullanılması doğru olmaz. Daha geniş anlamda ‘terroir’ beşeri özellikleri de içermektedir⁹. Beşeri özelliklerin içinde toprağı işleme metodu, üreticilerin sahip olduğu bilgi, kullanılan geleneksel yöntemi, coğrafyanın sahip olduğu kültürel değerler gibi o yörenin bölgenin sahip olduğu değerler girmektedir. Fransız Appellation d’Origine Controlée (AOC) sistemi ‘terroir’ kavramı üzerine kurulmuştur¹⁰.

⁷ ‘Terroir’ kavramı yeni bir kavram değildir. Mısırlılar Milattan Önce 3000 yılında coğrafi çevreyle üzüm bağı arasındaki ilişkiyi fark etmişler ve Nil Deltası’nın üstünde şaraba karakteristik özelliklerini veren yapay tepeler oluşturmuşlardır. **Carey**, Victoria/**Archer**, Eber; Natual Terroir Units: What are They? How Can They Help The Wine Farmer?, <http://www.wynboer.co.za/recentarticles/0202terroir.php3> (12.06.2008)

⁸ **Barham**, Elizabeth; Translating Terroir: The Global Challenge of French AOC Labeling, 19 Journal of Rural Studies, 2003, s. 13; **Robinson**, Jancis; The Oxford Companion to Wine, Second Edition, Oxford University Press, 1999, s. 700.

⁹ **Broude**, Tomer; Taking Trade and Culture Seriously: Geographical Indications and Cultural Protection in WTO Law, <http://ssrn.com/abstract:714981>, s. 18, (14.02.2014). **Wilson**, James E; Terroir The Role of Geology, Climate, and Culture in the Making of French Wines, Mitcell Beazley, 1998, s. 55-56. **Rovamo**, Oskari; Monopolising Names? The Protection of Geographical Indications in the European Community’, Helsinki University Faculty of Law Department of Public Law, Project: Globalisation, International Law and IPR, Helsinki, Finlandiya, 2006 <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/oik/julki/pg/rovamo/> (12.05.2014), s. 8.

¹⁰ **Brown**, Vanessa L.; The French Wine Industry in Crisis: Is It A Case of Intellectual Property Rights Gone Too Far?, <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/1434199>, (12.06.2010) s. 8., **Boidron**, Bruno; The Little Book of Bordeaux Wines, Flammarion,

Avrupa Birliği (AB) tarafından coğrafi işaret olarak tescil edilen İskoç Viskisi'nin tadını ve özelliklerini belirleyen viskinin üretiminde kullanılan su, tahıl, maya, turba gibi maddeler ile İskoçya'nın iklimidir. Su viskiye yumuşaklığını, tahıl tadını, maya meyvemsi bir lezzeti, turba ise tütü tadını vermektedir. İskoçya'nın iklimi ise viskinin olgunlaştırılması sürecinde önemli bir yere sahiptir. Turba olarak adlandırılan madde ise bir çeşit çayır tezeğidir. Binlerce yıl çürüyerek tabakalaşmış bitkilerden oluşmaktadır. Arpa maltının kurutulmasında yakıt olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle turbadan çıkan is, önce arpa maltına oradan da viskiye geçmektedir¹¹.

AB tarafından coğrafi işaret olarak tescil edilen Konyak ise Fransa'nın Cognac kasabasının çevresinde bulunan arazilerde yetiştirilen beyaz üzüm-lerden elde edilen şarabın damıtılmasının ardından uzun süre dinlendirilmesi ile üretilmektedir. Konyak yapım aşamasında konyağın yıllandırılmasında kullanılan meşelerin üretildiği ağaç türü Fransa'nın orta bölgesinde yetişen 80 yıllık meşedir ve konyağın kokusuna herhangi bir istenmeyen kokunun karışmasını engellemektedir. Konyağın bu meşe fiçılarda eskitilmesi suretiyle ham konyakta bulunan ekşilik gibi bazı hoş gitmeyen tat ve kokuların giderilmesi, içkinin tahta bileşenleri ile karışması, konyağın aromalarının bir birleriyle kaynaşması, doğal bir oksitlenme süreci sonucu konyağın rengini ve yapısını kazanmasını sağlamaktadır¹².

İskoç Viskisi'nin ve Konyağın üretim süreçlerinde ürünlerin kaynaklandığı coğrafi bölgenin doğal ve beşeri özellikleri ürünlerin kendilerine has özelliklerini belirlemektedir.

2. Alkollü Sert İçkinin Kökeni Coğrafi İşarete Gösterilen Ülke, Bölge veya Belirgin Yer Olmalıdır

Alkollü sert içkinin kökeni olarak bir ülkenin, bölgenin veya belirgin bir yerin adı olmalıdır. Coğrafi köken olarak mutlaka Avrupa Birliği içersi-

2001, s. 99. **Munsie**, Jeffrey A.; A Brief History of the International Regulation of Wine Production, <http://dash.harvard.edu/handle/1/8944668> (15.08.2014)

¹¹ **Aktaş Ahmet/Özdemir** Bahattin; İçki Teknolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 163. **Roskrow**, Dominic; The World's Best Whiskies 750 Unmissable Drams from Tain to Tokyo, Published by Jacqui Small, 2012, s. 12-17.

¹² **Aktaş/Özdemir**, s. 174-175.

sinde bulunan bir yerin gösterilmesi zorunlu değildir. Tüzük alkollü sert içkilerin coğrafi işaret tescil ettirme olanağını üçüncü ülkelere de verdiğinden Birliğe üye olmayan üçüncü ülkelerdeki coğrafi yerler de Tüzük çerçevesinde tescil edilerek coğrafi işaretlerin kökeni olarak gösterilmesi mümkündür.

III. Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tescil Edilmesi

A. Tescil Başvurusu

Tüzüğün 17. maddesine göre Avrupa Birliği'ne tescil başvurusunu hem üye ülkeler hem de üye olmayan ülkeler yapabilmektedir. Avrupa Birliği üye ülkelerinden biri tarafından yapılan tescil başvurusu alkollü sert içkinin kaynaklandığı üye ülke tarafından yapılmalıdır. AB üyesi olmayan ülkeler tarafından yapılan tescil başvurusu ise Avrupa Birliği Komisyonu'na ya doğrudan doğruya ya da üye olmayan ülkenin yetkili kurumları tarafından yapılmalıdır. Üye olmayan ülkeler tarafından yapılan tescil başvurusunda başvuru sahibi, tescilli talep edilen adın kaynaklandığı ülkede korunduğunu ispatlayan belgeleri başvurusuna eklemesi gerekmektedir¹³.

Bugüne kadar Peru'nun "Pisco"¹⁴, Guatelama'nın "Ron de Guatemala"¹⁵ içkisi AB'de alkollü sert içki olarak tescil edilmiş AB'ne üye olmayan ülkelerin alkollü sert içkileridir.

Coğrafi işaret tescil başvurusunun AB Alkollü Sert İçkiler Tüzüğü'nün Ek Üçüne tescil edilebilmesi için tescil başvurusunun Avrupa Birliği'nin

¹³ Tüzük 17/3. madde.

¹⁴ Commission Regulation (EU) No 1065/2013 of 30 October 2013 Amending Annex III to Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council on the Definition, Description, Presentation, Labelling and the Protection of Geographical Indications of Spirit Drinks <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2013:289:FULL>

¹⁵ Commission Regulation (EU) No 97/2014 of 3 February 2014 amending Annex III to Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council on the Definition, Description, Presentation, Labelling and the Protection of Geographical Indications of Spirit Drinks <http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:033:0001:01:EN:HTML>

resmi dillerinin birinde veya bu dillerden birine yapılmış tercüme ile yapılması gerekmektedir. Başvuru gerekçelendirilmelidir. Komisyon'a gönderilecek dosyanın içerisinde 110/2008 sayılı Alkollü İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Tanımı, Sunumu, Etiketlenmesi ve Koruması ile ilgili Tüzüğün Uygulamasını Düzenleyen 716/2013 Sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü'nün¹⁶ (Uygulama Tüzüğü) Ek I'de belirtilen başvuru formu, aynı tüzüğün EK II'sinde belirtilen formatta teknik şartname ve teknik şartnamede ürünün temel özelliklerini belirten teknik şartnamede istenen unsurlar bulunmalıdır.

Teknik şartname bir ürünün coğrafi işaret olarak tescil edilip korunabilmesi için hangi şartlara haiz olması gerektiğini ayrıntılı şekilde gösteren belgedir.

Teknik şartnamede en azından aşağıda belirtilen unsurun bulunması gerekmektedir.

- a) Coğrafi işareti içeren alkollü sert içkinin adı ve kategorisi;
- b) Alkollü sert içkinin temel fiziksel, kimyasal ve/veya organoleptik özellikleri ve alkollü sert içkinin ilgili kategoriye nazaran karakteristik özellikleri;
- c) İlgili coğrafi alanın tanımı,
- d) Alkollü sert içkinin yapımında kullanılan eğer uygunsa yöreye özgü ve değişmeyen yöresel metodu;
- e) Coğrafi kökenle coğrafi çevre arasındaki bağı kanıtlayan detaylar,
- f) Birlik ve/veya ulusal ve/veya bölgesel maddelerle koyulan şartlar;
- g) Başvuruyu yapanın adı ve iletişim bilgileri;
- h) İlgili teknik şartnameye göre coğrafi işarete ve/veya herhangi özel etiketleme kuralına yapılan herhangi ek.

Teknik şartnamenin içeriği sonradan coğrafi işaretlerin tescilinde uygulanan usule değiştirilebilmektedir¹⁷.

¹⁶ Commission Implementing Regulation (EU) No 716/2013 of 25 July 2013 Laying Down Rules for the Application of Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council on the Definition, Description, Presentation, Labelling and the Protection of Geographical Indications of Spirit Drinks, OJL 201/21, 25.07.2013

¹⁷ Tüzük 21. madde

Tüzük AB üyesi olmayan ülkelerce yapılan tescil başvurusunda tescili talep edilen adın kaynaklandığı ülkede nasıl korunması gerektiği konusunda herhangi bir düzenlemeye gitmemiştir. AB'ne üye olmayan ülkeler tescili istenen adı kendi ülkelerinde ulusal düzenlemelerine uygun olarak koruyabilirler. Böylece tescili istenen ad veya işaret kaynaklandığı ülkede haksız rekabet veya tüketicinin korunması kurallarıyla, idari düzenlemelerle, coğrafi işaret veya menşe adı olarak tescil edilerek veya ticaret markası, onay markası, garanti markası olarak korunabilecektir.

Uygulama Tüzüğü'nün 7. maddesine göre birden çok ülke sınır ötesi başvuru da yapabilmektedir. Sınır ötesi başvuruda başvuruyu sadece üye ülkeler yapacaklarsa o zaman başvuru ya birlikte ya da tüm üye ülkeler adına bir üye ülke tarafından yapılabilir. Tüm üye ülkeler adına sadece bir üye ülkenin yapmış olduğu başvuruda diğer üye ülkeler başvuruyu yapacak olan ülkeyi yetkilendirdiklerine dair yetki belgesini başvuru dosyasına mutlaka eklemeleri gerekmektedir.

Sınır ötesi başvuruyu sadece AB'ne üye olmayan ülkelerin yapması durumunda başvuru ya tüm ülkeler adına bir ülke tarafından veya tüm ülkeler adına başvuruyu yapan ülkenin yetkili kurumu tarafından yapılmalıdır. Yapılan başvurularda üye olmayan ülkelerde ürünün korunduğunu kanıtlayan belgeler ve diğer ülkelerin başvuruyu yapan ülkeyi kendileri adına başvuru yapmaya yetkilendirdiklerini belirten yetki belgesinin başvuru dosyasında mutlaka bulunması gerekmektedir.

Sınır ötesi başvuru en az bir AB'ne üye ülkeyi ve en az bir AB'ne üye olmayan ülke tarafından yapılması durumunda başvuru ya bir üye ülke tarafından ya da üye olmayan ülkenin yetkili kurumu tarafından veya üye olmayan ülkenin özel kuruluşları tarafından yapılabilir. Yapılan bu başvurularda üye olmayan ülkelerde ürünün korunduğunu ispatlayan belgeler ve tüm üye ülkelerden veya üye olmayan ülkelerden başvuruyu yapan ülkeyi veya kurumu kendileri adına başvuru yapmaya yetkilendirdiklerini belirten yetki belgesinin başvuru dosyasında mutlaka bulunması gerekmektedir.

Sınır ötesi başvurularda başvuruyu yapan ülke veya kurum Komisyon'un başvuru ile ilgili kararlarını ve bildirimlerini bildireceği ülke veya kurum olacaktır.

Başvurunun yapıldığı tarih Komisyon'un başvuruyu aldığı tarihtir. Komisyon üye ülkeye veya üye olmayan ülkenin yetkili kurumuna veya üye olmayan ülkenin özel kurumuna başvurunun Komisyon tarafından alındığını belirten en azından bazı bilgileri gönderir. Bu bilgiler başvurunun dosya numarası, başvurusu yapılan ürünün adı, Komisyon tarafından alınan sayfa sayısı ve başvurunun Komisyon'a ulaştığı tarihtir.

Eğer yapılan başvuru eksik belgelerle yapılmışsa o zaman Komisyon başvuru yapana iki aylık süre vererek ilgili eksiklikleri gidermesini ister. Eğer iki aylık süre içerisinde başvuruyu yapan ülke veya kurum eksikliklerini gidermezse Komisyon yapılan başvuruyu reddeder.

Yapılan başvurunun geçerliliği Komisyon tarafından incelenir. Yapılan başvuruda ürün 110/2008 sayılı Tüzüğün 15. maddesinde belirtilen coğrafi işaret tanımına uymuyorsa veya 110/2008 sayılı Tüzüğün 17. maddesinde belirtilen başvuru şartlarını karşılamıyorsa Komisyon başvuruyu yapan üye ülkeye veya üye olmayan ülkenin yetkili kurumuna veya üye olmayan ülkenin özel kuruluşuna başvurusunu değiştirmesi, başvurusunu çekmesi veya başvurusu ile ilgili açıklamalarda bulunması için süre tanır. Eğer tanın bu sürede eksiklikler başvuruyu yapan üye ülke, üye olmayan ülkenin yetkili kurumu veya üye olmayan ülkenin özel kuruluşu tarafından giderilmezse Komisyon yapılan başvuruyu reddeder.

Komisyon yapılan tescil başvurusunun AB Alkollü Sert İçki Tüzüğü'nde belirtilen şartlara uygun olup olmadığını on iki ay içinde inceler. Komisyon yapmış olduğu inceleme sonucu yapılan başvurunun AB Alkollü Sert İçki Tüzüğü'nde belirtilen şartlara uygun olduğuna karar verirse başvurusu yapılan alkollü sert içkiyle ilgili teknik şartnamede belirtilen temel özellikleri AB Resmi Gazetesi'nin C Serisinde yayımlar.

Teknik şartnamenin AB Resmi Gazetesi'nin C Serisinde yayımlanmasından itibaren altı ay içinde coğrafi işaretin EK III' tescil edilmesinde hukuki yararı olan gerçek veya tüzel kişiler yapılan tescil başvurusunda AB Alkollü Sert İçki Tüzüğü'nde belirtilen şartların gerçekleşmediği iddiasıyla tescil başvurusuna itiraz edebilirler. Yapılan itiraz belgelerle ispatlamalıdır. İtiraz Komisyon'a AB'nin resmi dillerinden biriyle veya bu dillerin birine yapılmış tercümeyle birlikte Komisyon'a gönderilir.

İtiraz başvurusu Uygulama Yönetmeliğinin III. Ekin'de bulunan formatta yapılmalıdır. İtiraz formuna itiraz eden kurumun veya kişinin adı soyadı, iletişim bilgileri, itiraza neden olan ürünün kendi ülkesinde tescilli coğrafi işaret veya marka olarak tescil edildiğini açıklayan bilgiler ve itiraz gerekçeleri yer almalıdır.

Komisyon yetkilileri itiraz kendilerine ulaştıktan sonra itiraz dosya numarasını, kendilerine ulaşan itiraz ile ilgili sayfaların sayısını ve itirazın kendilerine ulaştığı tarihi itiraz yapana bildirirler.

İtiraz başvurusu itiraz nedenlerini ve itirazı yapanın sahip olduğu önceki hakları iddia ediyorsa ve başvuru zamanında Komisyon'a gönderildiyse yapılan itiraz başvurusu usulüne uygun yapılmış sayılır.

Yapılan itiraz başvurusu tüzüğün 23/3. maddesine göre AB'de kullanılan önceki markanın ünü gerekçe gösterilerek yapıldıysa yapılan itiraz başvurusunda ilgili marka başvurusu veya markanın kullanımı örneğin marka tescil belgesi veya markanın kullanımı, ününü ve bilinirliğini ispatlayan belgeler eklenmelidir¹⁸. Önceki markanın kullanımını ispatlayan belgelerde markanın kullanım süresi, kullanım yeri, kullanımın kapsamı, markanın tanınırlığı ve ününü destekleyen gerekçeler bulunmalıdır. Yapılan tüm itirazlarda itiraz gerekçeleri, yapılan itirazı kanıtlayan ve açıklayan bilgiler destekleyici belgelerle birlikte açıklanmalıdır.

Yapılan itirazda istenen bilgiler ve belgeler yer almazsa Komisyon itiraz edene iki ay süre tanıyarak istenen bilgi ve belgeleri kendisine sunulmasını ister. İki aylık süre içerisinde itirazı yapan istenen bilgi ve belgeleri tamamlayamaz, eksikliklerini gideremezse Komisyon yapılan başvuruyu geçersiz sayarak reddeder.

Yapılan itiraz başvurusu eğer geçerliyse Komisyon yapılan itirazı tescil başvurusunu yapana bildirir ve iki aylık süre içerisinde itiraz ile ilgili görüş bildirmeye davet eder. Süresi içerisinde bildirilen görüşü Komisyon itirazda bulunana bildirir.

Komisyon verilen görüş ile ilgili mütalaada bulunmaları için taraflara iki aylık süre verir. Eğer tescil başvurusu birden çok itiraz alırsa Komisyon

---

¹⁸ Uygulama Tüzüğü 14/2. madde

yapılan başvuruyu kabul etmeyebilir. Bu durumda Komisyon diğer itiraz süreçlerini askıya alabilir ve Komisyon itiraz ile ilgili alacağı karar eğer itiraz edenleri etkiliyorsa itiraz kararını itirazda bulunanlara bildirir.

Komisyon eğer yapılan itirazı haklı bulursa tescil başvurusunu reddeder. Tescil başvurusu reddedildiğinde askıya alınan itiraz süreçlerinin kapandığı kabul edilir ve itirazda bulunan ilgililer Komisyonunun verdiği karar ile ilgili bilgilendirilirler.

Komisyon tescil başvurusu ile ilgili verdiği gerekçeli kararı tescil başvurusunda bulunana ve tescil başvurusuna itiraz edildiyse itiraz eden taraflara bildirir. Yapılan itiraz başvurusu Komisyon tarafından reddedilirse tescil başvurusu Komisyon tarafından kabul edilmiş olur ve başvurusu yapılan alkollü sert içki alkollü sert içki tüzüğünün EK III'ne yani sicile tescil edilir.

Tescil edilen alkollü sert içkiler AB'nin coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkilerinin yer aldığı "E-Spirit-Drinks" veri tabanına kaydedilir¹⁹.

Komisyon coğrafi işaret tescil talebinin EK III' de tescil edilmesi konusunda vereceği kararı tüzüğün 25. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen usule göre ve yapılan itirazı dikkate alarak vermektedir. 25. maddenin 3. fıkrasında ise 1999/468 sayılı ve 28 Haziran 1999 tarihli Komisyon'a Verilen Uygulama Yetkilerinin Kullanılmasına Yönelik Prosedürlerin Belirlenmesine İlişkin Konsey Kararı'nın²⁰ 5a ve 7. maddelerine gönderme yapılmıştır. Komisyon'un vereceği karar AB Resmi Gazetesi'nin C Serisinde yayımlanır.

Tüzüğün 6. maddesine göre üye ülkeler kendi iç mevzuatlarında AB Hukuku ile uyumlu olması şartıyla ilgili tüzükte belirtilen kurallardan daha sıkı düzenleme yapabilirler böylece üye ülkelerin alkollü sert içkiler üzerindeki coğrafi işaretlerin tanımı, sunumu, etiketlenmesi ve korunması ile ilgili ulusal koruma sistemleri ortadan kalkmamakta üye ülkelerin konuyla ilgili yetkileri devam etmektedir.

---

¹⁹ "E-Spirit-Drinks" Veri Tabanı, <http://ec.europa.eu/agriculture/spirits/index.cfm> (12.04.2014)

²⁰ Council Decision of 28 June 1999 Laying Down the Procedures for the Exercise of Implementing Powers Conferred On The Commission (1999/468/EC), OJ L 184, 17.07.1999.

IV. Alkollü Sert İçkiler Üzerindeki Coğrafi İşaretlerin Korunması

Coğrafi işaretin korunabilmesi için Tüzüğün EK III'e tescil edilmesi gerekmektedir. Tescil ile birlikte coğrafi işaretler tüm üye ülkelerde korunmaya başlar ve tescil tüm üye ülkelerde hukuki sonuç doğurur.

Tüzüğün 16 (a) maddesine göre tescil edilmeyen ürünler coğrafi işaret olarak tescil edilen alkollü sert içkilerle karşılaştırılabilir ürünlerse bu tescil edilmeyen ürünlerin doğrudan veya dolaylı ticari kullanımı veya bu ürünlerin benzer kullanımı tescilli coğrafi işaretin ününü zedeleyorsa bu kullanımlar Tüzüğün 16. maddesine göre önlenebilmektedir.

Tüzüğün 16(a) maddesinde belirtilen yasağın uygulanabilmesi en az bu iki şarttan birinin olması gerekmektedir Buna göre ya tescilli coğrafi işaretin ilişkin olduğu ürünlerle, ticari kullanıma konu olan ürünler karşılaştırılabilir nitelikte olmalı ya da bu ürünlerin benzer kullanımı korunmakta olan adın ününü zedeleyici olmalıdır. Böylece doğrudan veya dolaylı biçimde ticari kullanım, ancak tescilli ürünlerin ilişkin olduğu ürünlerle karşılaştırılabilir ürünlerde söz konusu olduğunda veya karşılaştırılabilir nitelikte bir ürüne ilişkin olmasa bile tescilli adın ününü zedeleyici biçimde gerçekleşirse bu kullanım önlenebilmektedir²¹.

Tüzüğün 16 (b) maddesine göre ise tescilli coğrafi işaretin gerçek kaynağı belirtile bile her türlü kötü kullanımı, taklidi veya hatırlatıcı şekilde kullanılması veya coğrafi işaretin kendisinin değil tercümesinin kullanılması veya 'benzer', 'tip', 'stil', 'tat' veya benzer terimlerle birlikte kullanılması yasaklanmıştır. Böylece Finlandiya adına tescilli olan 'Fin Votkası'nı kullanmaya yetkili olmayan üretici tarafından ürettiği votkada 'Fin Votkası tadında votka' ifadesini kullanması yasaklanmıştır²².

Tüzüğün 16 (c) maddesine göre ürünün kökeni, menşei, mahiyeti veya esaslı niteliklerine ilişkin olarak sahte veya aldatıcı işaretlerin tanıtımda, sunumda veya etiketlerde kullanılması ürünün kaynağıyla ilgili yanlış bir izlenim yaratıyorsa bu işaretlerin bu tarz kullanımları da yasaklanmıştır.

²¹ **Yıldız**, Burçak; 510/2006 Sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları İle Coğrafi İşaretlerin Korunması, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Yıl 8, Cilt 8, Sayı 2, 2008, s. 60.

²² **Özgür**, s. 178.

Tüzüğün 16 (d) maddesine göre tüketicinin ürünün gerçek kaynağı konusunda yanıtlanacak her türlü uygulama yasaklanmıştır.

V. Tescilli Coğrafi İşaretlerin Kullanabileceği Sembol

Coğrafi işaret olarak tescil edilen alkollü sert içkiler bu niteliklerini belirten sembollerini kullanabilirler. Sembol coğrafi işaret içeren bileşik terim ile birlikte kullanılamaz. Alkollü sert içkinin etiketi üzerinde tescilli coğrafi işaret olduğunu belirten sembol kullanıldığında tescilli coğrafi işaret mutlaka etiketin üzerinde belirtilmelidir.

Şekil 1: Korunmakta Olan Coğrafi İşaret Sembolü

VI. Alkollü Sert İçki Üzerindeki Tescilli Coğrafi İşaretlerin Denetimi

Tüzüğün 24. maddesine göre coğrafi işaret olarak tescil edilen bu Tüzük hükümlerince korunmakta olan coğrafi işaretleri üye ülkeler denetlemek ile yükümlüdürler. Üye Ülkeler 882/2004 sayılı Gıda ve Yem Kanunu, Hayvan Sağlığı ve Refahı Düzenlemeleri ile Uygunluğun Sağlanması için Gerçekleştirilecek Resmi Kontrollere İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü'nde²³ düzenlenmiş olan yükümlülüklerle uygun şekilde coğrafi işaretleri denetlemek ile sorumlu olan yetkili otorite veya otoriteleri belirlemekle yükümlüdürler. Üye Ülkeler ve Komisyon bu Tüzüğün uygulanması için birbirlerine önemli bilgileri iletmelidirler²⁴.

²³ Regulation EC No 882/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on Official Controls Performed to Ensure the Verification of Compliance with Feed and Food Law, Animal Health and Animal Welfare Rules, OJ L 191, 28.05.2004.

²⁴ Tüzük 24/1,24/2. maddeler.

Tüzüğün 22. maddesine göre bir ürünün tescilli coğrafi işarete sahip olarak pazara sunulmadan önce ilgili ürünün şartnamede belirtilen unsurları taşıyıp taşımadıklarının incelenmesi gerekmektedir. Bu durumda ürün Birlik sınırları içinden kaynaklanıyorsa ürün pazara sürülmeden önce;

- 110/2008 sayılı Tüzüğün 24.maddesi 1. fıkrasında belirtilen bir veya birden fazla yetkili otoriteler tarafından ve/ veya,
- 882/2004 sayılı Tüzüğün 2. maddesinde belirtilen ürün sertifikasyon organı olarak çalışan bir veya birden fazla kontrol organı tarafından şartnamede belirtilen özelliklere uygunluğu açısından denetlenir.
- Üye olmayan ülkelerden birinden kaynaklanan coğrafi işaretlerde ürün pazara sunulmadan önce,
- Ürünün kaynaklandığı ülkece belirlenmiş olan bir veya birden fazla kamu otoritesi tarafından ve/veya
- Bir veya birden fazla ürün sertifika organı tarafından denetlenir.

Ürün sertifikalamasıyla ilgilenen organlar 1 Mayıs 2010'dan itibaren EN 45011 veya ISO/IEC Guide 65 standartlarına akredite olmaları gerekmektedir. Bu durum özellikle gelişmekte olan ülkelerde sorun olabilir. Özellikle ürünlerini Sicil'e tescil ettiren ülkeler ürünlerin piyasaya arzından önce kendi ülkelerinde denetim ile ilgili altyapıyı oluşturması gerekmektedir. Yeterli kapasiteye ve mali altyapıya sahip olmayan üçüncü ülkeler için Tüzük'ün getirdiği şart gelişmekte olan ülkeleri mali ve idari açıdan zorlayacaktır²⁵.

Ürünün teknik şartnameye uygun olup olmadığının incelenmesi sırasında oluşan masraflar kontrolleri yaptıran kurumlara aittir.

Tüzüğün 22. maddesinin 4. fıkrasına göre ürünlerin şartnameye uygun olup olmadıklarını kontrol eden kurumlar kontrol edilen ürünlerin şartna-

---

²⁵ **Marette**, Stephan/**Clemens** Roxanne/**Babcock** Bruce A.; The Recent International and Regulatory Decisions About Geographical Indications', MATRIC Working Paper 07-MWP 10, January 2007, <http://www.card.iastate.edu/publications/DBS/PDFFiles/07mwp10.pdf>, s. 22, (20.04.2008). **Evans** Gail; The Strategic Exploitation of Geographical Indications and Community Trade Marks for the Marketing of Agricultural Products in the European Union, The World Intellectual Property Organisation Journal Analysis of Intellectual Property Issues, Volume1, Issue 2, 2010, s. 174.

meye uygun olduğuna karar verirlerse verdikleri bu kararın objektif ve tarafsızca verildiğini temin etmeleri gerekmektedir ayrıca kurumlar görevlerini yerine getirebilmeleri için yeterli kalifiye elemana ve kaynağa sahip olmalıdırlar.

Denetimlerle ilgili olarak Birlik içinde üye ülkelerin farklı uygulamaları bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Kıbrıs Rum Kesimi'nde denetimlerle ilgili olarak kamu kurumları yetkilendirilmiştir. İngiltere'de ise denetimler ile ilgili yetkilendirilen kurumlar ürün sertifikasyonu ile ilgili görev yapan özel kurumlarken Polonya'da hem sertifikasyon ile ilgili özel kurumlar hem de kamu kurumları denetimlerle ilgili yetkilendirilmiştir. Belçika, Slovenya'da ürünler yılda bir kere denetlenirken Almanya, İngiltere, Çek Cumhuriyeti ve İrlanda'da ürünler yıldan birden fazla denetime tabi olmaktadır²⁶.

Denetimler konusunda üye ülkelerde farklı uygulamaların bulunması Avrupa Birliği Parlamentosu tarafından eleştirilmiş, denetimlerle ilgili Avrupa Birliği düzeyinde yeknesaklığın ve uyumlaştırmanın yapılması gerektiği belirtilmiştir²⁷.

VII. Daha Önceden Tecil Edilmiş Coğrafi İşaretli Alkollü Sert İçkilerin Durumu

20 Şubat 2008 tarihinde EK III'de tescil edilmiş olan alkollü sert içkiler üzerindeki coğrafi işaretler için üye ülkeler AB Tüzüğü'nün 17. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen teknik şartnameyi 20 Şubat 2015 tarihinden önce Komisyon'a göndermek zorundadırlar. Üye ülkeler teknik şartnamenin halk tarafından ulaşılabilir olduğunu temin etmek zorundadırlar. Belirtilen bu tarih kesin olup bu tarihe kadar teknik şartnamesi Komisyon'a verilmeyen coğrafi işaretler Tüzüğün EK III'den yani sicilden terkin edileceklerdir.

²⁶ Evaluation of The Common Agricultural Policy (CAP) on the Protected Designations of Origin (PDO) and Protected Geographical Indications (PGI), Final Report, London Economics, November 2008, http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pdopgi/report_en.pdf s. 73-75 (12.04.2014).

²⁷ European Parliament Resolution of 10 March 2009 on ensuring food quality, including harmonisation or mutual recognition of standards (2008/2220(INI)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0098+0+DOC+XML+V0//EN> (12.04.2014)

Tüzükte belirtilen şartları taşımayan alkollü sert içkiler AB 1576/89 sayılı Tüzükte belirtilen şartlara göre 20 Mayıs 2009 tarihine kadar üretilebileceklerdir. Bu Tüzükte belirtilen şartları taşımayan fakat 20 Şubat 2008 tarihinden önce AB 1576/89 sayılı Tüzükte belirtilen şartlara göre üretilen alkollü sert içkiler, 20 Mayıs 2009 tarihine kadar stokları bitinceye kadar pazarda yer alabileceklerdir.

VIII. Jenerik ve Eşsesli Adlar

Jenerik ad seviyesine gelmiş olan adlar Tüzüğün EK III'e coğrafi işaret olarak tescil edilemezler. Tüzüğün Ek III'e coğrafi işaret olarak tescil edilen adlar jenerik ad olamazlar.

Tüzükte belirtilen şartları taşıyan eşsesli ad tescil edilirken tescili talep edilen eşsesli adın yerel ve geleneksel kullanımı ve tüketicilerin bu adı karıştırmaya ihtimali dikkate alınarak tescil edilmelidir.

Tüzüğün 19. maddesine göre alkollü sert içkinin üzerinde bulunan eşsesli ad alkollü sert içkinin menşeyini doğru olarak belirtse bile tüketiciler alkollü sert içkinin menşeyi konusunda yanıltıyorlarsa bu eşsesli adlar coğrafi işaret olarak tescil edilemezler.

Tescilli eşsesli coğrafi işaretin kullanımında, üreticilere adil bir şekilde davranılabilmesi ve tüketicileri yanıltmamak için daha önceden tescil edilmiş eşsesli coğrafi işaret ile tescili talep edilen eşsesli coğrafi işaretin kullanımında aralarındaki fark açıkça belirtilmelidir.

IX. Coğrafi İşaretler ve Markalar Arasındaki İlişki

Tüzüğün 23/1. maddesine göre daha önceden tescil edilip Tüzüğün Ek III'de belirtilen coğrafi işaretleri içeren markaların tescili önceden tescil edilen coğrafi işarete Tüzüğün 16. maddesine göre tecavüz teşkil edecekse bu markaların tescil talepleri reddedilecektir.

Tüzüğün 23/3. maddesine göre daha önceden tescil edilmiş marka nedeniyle tüketiciler ürünün kökeni konusunda yanıltacaklarsa o zaman bu coğrafi işaretin tescil talebi reddedilmektedir. Bu tescil talebi değerlendirilirken kullanılmakta olan markanın ününe, tanınmışlık düzeyine ve Birlik içinde kullanıldığı sürenin uzunluğuna bakılmaktadır.

Tüzüğün 23. maddesinin ikinci fıkrası belirli durumlarda tescilli coğrafi işaret ile markanın varlığının bir arada olabileceği durumları düzenlemiştir. İlgili hükme göre marka, Tüzüğün 16. maddesine göre marka tescilli coğrafi işarete tecavüz oluşturacak şekilde kullanılmalı ayrıca coğrafi işaretin kaynaklandığı ülkede korunduğu tarihten önce veya 1 Ocak 1996 tarihinden önce iyi niyetle tescil edilmiş, tescil talebinde bulunulmuş veya bu tarihten önce kullanılmaktaysa ve Üye Ülkelerin Marka Konusundaki Düzenlemele-
rinin Uyumlaştırılmasına İlişkin 89/104 sayılı 21 Aralık 1988 tarihli Birinci Konsey Yönetmeliği²⁸ ile Topluluk Markasına İlişkin 40/94 sayılı 20 Aralık 1993 tarihli Konsey Tüzüğü²⁹ belirtilen hükümsüzlük veya fesih şartları gerçekleşmemiş ise o zaman tescilli markalar ile coğrafi işaretler Birlik içinde bir arada kullanılabilirlerdir. Bu durumu sağlayan markalar daha sonradan tescilli talep edilen coğrafi işaretler nedeniyle sicilden terkin edilmeyeceklerdir³⁰.

A. Konyak Davası

Fin Kanunları'na göre kurulan Gust Ranin Oy Firması 19 Aralık 2001 tarihinde şişelerin üzerinde bulunan etiketlerde kullanmak üzere iki şekil markasının başvurusunu Fin Patent Ofisine yapmıştır. İlgili şekil markalarından ilki 'COGNAC L & P HIENOA KONJAKKIA Lignell & Piispanen Product of France 40% Vol 500 ml' diğeri ise 'KAHVI-KONJAKKI Café

²⁸ First Council Directive 89/104/EEC of 21 December 1988 to Approximate the Laws of the Member States Relating To Trade Marks (OJ EC No L 40 of 11.2.1989), <http://oami.europa.eu/en/mark/aspects/direc/direc.htm>

²⁹ Council Regulation (EC) No 40/94 of 20 December 1993 on the Community Trade Mark. OJ L 11, 14.1.1994.

³⁰ Tüzük'de belirtilen 1 Ocak 1996 tarihdenden sonra bir marka iyi niyetle tescil edilmiş, başvurusu yapılmış veya kullanılmakta ise bu madde hükmünden yararlanamaz yani bu tarihten sonra markalarını iyi niyetle tescil ettiren marka sahipleri daha sonradan tescil edilen coğrafi işaretlerle birlikte yer alamazlar, marka sahipleri daha sonradan tescil edilen coğrafi işaretlerin varlığı karşısında haklarından vazgeçmek durumunda kalmaktadırlar bu durum marka sahiplerinin haklarını kaybetmeleri açısından olumsuz bir durumdur. **Rensek**, Nina; Geographical Indications and Trademarks: Coexistence or First in Time, First in Right Principle, European Intellectual Property Review, Cilt 29, No: 11, 2007, s. 453.

Cognac Likööri - Likör - Liqueur 21% Vol Lignell & Piispanen 500 ml'di. 31 Ocak 2003 tarihinde Fin Patent Ofisi her iki markayı tescil etmiştir. Konyak Ulusal Üreticiler Derneği tescil edilen her iki markaya itiraz etmiştir. Fin Patent Ofisi Temyiz Kurulu Konyak Ulusal Üreticiler Derneği'nin itirazlarını kabul etmemiştir. Konyak Ulusal Üreticiler Derneği verilen karara karşı Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

Yüksek İdare Mahkemesi de davayı ön karar için Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (ABAD) göndermiştir. Yüksek İdare Mahkemesi davayı ABAD'a gönderirken markanın tescil edilmesinden sonra yürürlüğe giren 110/2008 sayılı Tüzüğün markanın tescil edilmesinin geçerliliğini etkileyip etkilemeyeceğini sormuştur. ABAD verdiği kararda tescilli coğrafi işaret içeren markaların 110/2008 sayılı Tüzüğün 23/1. maddesine göre Tüzüğün 16. maddesinde belirtilen durumlardan birine neden oluyorsa ilgili markaların tescil başvurularının reddedilmesi gerektiğini veya geçersiz olacaklarını belirtmiştir. Böylece tüzük yürürlüğe girmeden önce tescilli coğrafi işaret içeren markaların tescil edilmeleri durumunda yapılan marka tescillerinin haksız olduğuna karar verildi³¹.

Yüksek İdare Mahkemesi ikinci soru olarak Tüzüğün 16. ve 23. maddelerinin tescilli coğrafi işaret içeren alkollü sert içki ürünlerinin marka olarak tescil edilmelerine engel olup olmadığını, Tüzüğün 16. ve 23. maddelerine göre tescilli coğrafi işaret adının jenerik ve çevrisinin kullanılıp kullanılmayacağını, ayrıca coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkinin şartnamesinde belirtilen şartları taşımayan ürünlerin tescilli alkollü sert içkinin adını kullanmasının Tüzüğün 16. ve 23. maddelerinin engelleyip engellemediğini sormuştur.

ABAD verdiği karada Tüzüğün 23/1. maddesine göre daha önceden tescil edilip Tüzüğün Ek III'de belirtilen coğrafi işaretleri içeren markaların tescili, önceden tescil edilen coğrafi işarete Tüzüğün 16. maddesine göre tecavüz teşkil edecekse bu markaların tescil talepleri reddedilecektir. Davaya konu olan markalar 31 Ocak 2003 tarihinde Finlandiya'da tescil edilmişler

---

³¹ Joined Cases C-4/10 and C-27/10 Bureau National Interprofessionnel du Cognac v Gust.Ranin Oy, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=107353&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=93339> (12.06.2014).

ve bu nedenle Tüzüğün 23/2. maddesinde belirtilen istisnai hükümden yararlanamayacaklar. Bu nedenle ABAD Tüzüğün 23/1. maddesine göre ülkelerin yerel makamları tescilli coğrafi işaretleri içeren marka başvurularını reddetmeleri gerektiğine karar vermiştir.

Jenerik ad seviyesine gelmiş olan adlar Tüzüğün EK III'e yani sicile coğrafi işaret olarak tescil edilemezler. Tüzüğün Ek III'e coğrafi işaret olarak tescil edilen adlar jenerik ad olamazlar. Böylece 'Cognac' ismi tescilli olduğu için jenerik ad olamaz. Ayrıca Tüzüğün 14/2. maddesine göre tescilli coğrafi işaretlerin tercüme etiketleri veya alkollü sert içkilerin üzerinde olamaz.

Tüzüğün 16 (a) maddesine göre tescil edilmeyen ürünler coğrafi işaret olarak tescil edilen alkollü sert içkilerle karşılaştırılabilir ürünlerse bu tescil edilmeyen ürünlerin doğrudan veya dolaylı ticari kullanımı veya bu ürünlerin benzer kullanımı tescilli coğrafi işaretin ününü zedeliyorsa bu kullanımlar Tüzüğün 16. maddesine göre önlenebilmektedir. Davada 'Cognac' işaretini taşıyan markalı ürünlerin kullanımının Tüzüğün 16 (a) maddesinde belirtilen tecavüz hallerinden biri olduğuna karar verilmiştir³².

Tüzüğün 16 (b) maddesine göre ise tescilli coğrafi işaretin gerçek kaynağı belirtilse bile her türlü kötü kullanımı, taklidi veya hatırlatıcı şekilde kullanılması veya coğrafi işaretin kendisinin değil tercümesinin kullanılması veya 'benzer', 'tip', 'stil', 'tat' veya benzer terimlerle birlikte kullanılması yasaklanmıştır. ABAD Şartnamede 'Cognac' içkisi için belirtilen şartları taşımayan 'Cognac' işaretini taşıyan markaların kullanımı Tüzüğün 16(b) maddesinde belirtilen tecavüz hallerine girdini kararında belirtmiştir.

X. Tescil Edilen Coğrafi İşaretin Hükümsüzlüğü

Tüzüğün 18. maddesine göre coğrafi işaret olarak tescil edilmiş alkollü sert içki artık teknik şartnamesinde belirtilen şartları taşıyamıyorsa Komisyon tescilli coğrafi işareti sicilden terkin edebilmektedir. Komisyonun bu kararı AB Resmi Gazetesinin C Serisinde yayımlanmalıdır.

³² **Gonzalez**, Miguel Angel Medina; Protection of Geographical Indications Against Translation, Generic Use, Evocation, and Other Potential Enemies, Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2012, Volume 7, No 1, s. 21-22.

Uygulama Tüzüğü'nün 19. maddesine göre Coğrafi işaret olarak tescil edilmiş alkollü sert içkinin sicilden terkin edilmesinde hukuki yararı bulunanlar da ilgili alkollü sert içkinin sicilden terkin edilmesi için Komisyon'a başvuruda bulunabilirler. Hükümsüzlük talebini ileten taraf neden ilgili ürünün sicilden terkin edilmesini istediğini gerekçeli olarak başvuru talebinde ispat etmelidir.

Eğer hükümsüzlük talebini Komisyon'a yapan taraf başvurusunda neden ilgili ürünün sicilden terkin edilmesini istediğini bilgi ve belgelerle ispatlayamaz ve istenen belgelerle başvurusunu yapmazsa Komisyon hükümsüzlük başvurusuna bulunana iki aylık süre vererek eksikliklerini tamamlamasını ister. Eğer iki aylık süre içerisinde hükümsüzlük talebinde bulunan taraf istenen belge ve bilgileri Komisyon'a iletemezse Komisyon yapılan başvuruyu geçersiz sayar³³.

Uygulama Tüzüğü'nün 20/1. maddesine göre Komisyon yapılan hükümsüzlük başvurusunu kabul ederse o zaman yapılan hükümsüzlük başvurusunu tescilli alkollü sert içkinin kaynaklandığı üye ülkeye, üye olmayan ülkenin yetkili makamlarına veya üye olmayan ülkenin özel kuruluşuna bildirir ve ilgili kuruluşa veya ülkeye yapılan hükümsüzlük başvurusu ile ilgili iki ay içerisinde görüş bildirmeye davet eder. İki ay içerisinde bildirilen görüşler hükümsüzlük talebinde bulunan tarafa bildirilir. Her başvuruyu yapan ülke veya ülkenin yetkili makamları yapılan itiraz başvurusu ile ilgili herhangi bir görüş bildirmez veya iki aylık süreye uymazsa Komisyon tescilli alkollü sert içkiyi sicilden terkin eder.

Komisyon tescilli coğrafi işaretin hükümsüzlüğü ile ilgili karar verirken kendisine sunulan delilleri dikkate alarak kararını verir. Komisyon kararını verirken coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkinin artık şartnamesinde belirtilen özelliklere uygun üretilip üretilmeyeceğini dikkate alır. Komisyon hükümsüzlük ile ilgili verdiği kararı coğrafi işaretin kaynaklandığı üye ülkeye, üye olmayan ülkenin yetkili kurumuna veya üye olmayan ülkenin özel kuruluşuna veya hükümsüzlük talebini bulunan tarafa bildirmektedir.

Eğer aynı tescilli alkollü sert içkinin sicilden terkin edilmesi için birden çok hükümsüzlük talebinde bulunulmuşsa o zaman yapılan hükümsüzlük

---

³³ Uygulama Tüzüğü 19/3.

taleplerinin birini veya birkaçını inceledikten sonra Komisyon alkollü sert içkinin coğrafi işaret tescilli ürün olarak korunmasının hukuki bir gerekçesi olmadığına karar vererek diğer hükümsüzlük süreçlerini askıya alabilir. Eğer tescil edilen coğrafi işaretin hükümsüzlüğüne karar verilirse Komisyon askıya alınan itiraz süreçlerini bitirir ve diğer hükümsüzlük talebinde bulunanlara durumu bildirir.

Komisyonun aldığı hükümsüzlük kararını AB Resmi Gazetesinin C Serisinde yayımlanır.

XI. Sonuç

Avrupa Birliği Ekonomisi'nde önemli yere sahip olan coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkiler, Avrupa Kültüründe ve geleneğinde önemli yere sahiptirler. Avrupa Birliği Komisyonu Ticaret Bölümü Komiseri Pascal Lamy yaptığı bir konuşmada 'Parma Peyniri'nin, Konyağın, Manchego'nun ve İskoç Viskisi'nin İtalya'nın, Fransa'nın, İspanya'nın ve İngiltere'nin kültürel ve ulusal kimliklerinin bir parçası olduğunu belirtmiştir.'³⁴.

Avrupa Birliği açısından hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli olan coğrafi işaret tescilli alkollü sert içkilerin tüm Avrupa Birliğinde korunması her geçen gün önem arz etmektedir. Bu nedenle yürürlükte olan Tüzüğün bazı maddelerinin değiştirilmesi daha uygun olacaktır.

Örneğin tüzüğün markalarla ilgili 23/2. maddesine göre 1 Ocak 1996 tarihinden sonra iyi niyetle tescil edilen markalar coğrafi işaretlerle birlikte yer alamayacaklardır. Bu düzenleme marka sahiplerinin haklarını olumsuz etkilemektedir. Yapılacak yeni düzenleme ile birlikte Tüzük'ün getirdiği bu tarih ortadan kaldırılmalıdır.

Tüzükte jenerik adların coğrafi işaret olarak tescil edilemeyeceği belirtilmiştir. Ancak bir adın jenerik ad haline gelip gelmediğini tespit ederken hangi kriterlere bakılması gerektiği konusunda ilgili Tüzük herhangi bir düzenlemeye gitmemiştir.

Tescilli menşe adlarının ve coğrafi işaretlerin denetimleriyle ilgili olarak Birlik içinde veya dışında herhangi bir standart yoktur. Bazı ülkelerde denetimleri ilgili yetkili kurumlar yaparken bazılarında 882/2004 sayılı

³⁴ **Rovamo**, s. 14.

Tüzüğün 2. maddesinde belirtilen ürün sertifikasyonu ile ilgili görev yapan kurumlar yetkilidir. Ülkeler arasında yapılacak denetimlerin sıklığı ve nasıl yapılacağı konusunda herhangi bir standart yoktur. Ayrıca yapılan denetimler sonucu ürünün şartnamesinde belirtilen şartlara göre üretim yapmayan üreticilere hangi yaptırımın uygulanacağı Tüzük'te düzenlenmemiş konu üye ülkelerin ulusal mevzuatlarına bırakılmıştır. Denetimlerle ilgili Birlik içinde veya dışında herhangi bir standardın olmaması tescilli alkollü sert içkilerin bazı ülkelerde sıkı bir denetimden geçmesine neden olurken bazılarında yapılan denetimlerin daha serbest yapılmasına neden olmaktadır³⁵. Yapılacak düzenlemelerle Birlik içinde denetimler konusunda yeknesaklığa ve uyumlaştırmaya gidilmesinde fayda bulunmaktadır.

Yapılan denetimlerin masraflarını işletmeciler ödemek ile yükümlüdürler. Bu durum özellikle küçük ve orta boy işletmeler için sorun olabilmektedir. Avrupa Birliği Üyesi olmayan ülkeler ise kendi ülkelerinden kaynaklanan alkollü sert içkiler Komisyon tarafından sicile tescil edilince bu ürünleri Tüzük'te belirtilen kurallara göre denetlemek ile yükümlü olacaklardır. Gelişmekte olan ülkeler açısından denetim ile ilgili altyapının oluşturulması ilgili ülkeler için masraflı ve zaman alıcı olabilir. Komisyon bu ülkelere teknik açıdan ve sağlayacağı fonlarla mali açıdan destek olmalıdır.

Türkiye ulusal düzeyde tescilli alkollü sert içkilerini coğrafi işaret olarak tescil ettirmek için AB'ne başvurursa ve bu ürünler AB'de coğrafi işaret olarak tescil edilirse o zaman Türkiye denetim ile ilgili olarak bir kamu otoritesini görevlendirmek ya da ürün sertifikasyonu ile ilgili görev yapan bir veya birden çok kuruluşu denetim ile ilgili görevlendirmek durumunda kalacaktır.

---

³⁵ Yunanistan'da düzenli olarak üreticiler denetlendiği gibi rasgele de denetlenebilmektedirler. Polonya'da yılda bir veya birkaç kez denetim yapılmaktadır. Belçika, Slovenya'da ürünler yılda bir kere denetlenirken Almanya, İngiltere, Çek Cumhuriyeti ve İrlanda'da ürünler yıldan birden fazla denetime tabi olmaktadır. İsveç ve Danimarka'da ise denetimler genel gıda kontrolleri yapılırken yapılmaktadır. Evaluation of The Common Agricultural Policy (CAP) on The Protected Designations of Origin (PDO) and Protected Geographical Indications (PGI), Final Report, London Economics, November 2008, http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pdopgi/report_en.pdf, s. 73-74, (12.04.2014).

Ürün sertifikasyonu ile ilgili görev yapan kuruluşlar ise ürün belgelendirme yapan belgelendirme kuruluşları için genel şartlar ile ilgili EN 45011 sayılı Avrupa standardına veya ISO/EIC Guide 65 standardına uymak ve bu standartlara akredite olmak zorunda olacaklardır. Bu nedenle Türkiye coğrafi işaretlerle ilgili denetim yapacak olan kurumların altyapısını şimdiden oluşturmaya başlamalıdır.

Avrupa Birliğinde bulunan İskoç Viski'si Derneği, Konyak Ulusal Üreticiler Derneği gibi alkollü sert içki bazında dernekler ülkemizde kurulmalı ve Türk Alkollü Sert İçkileri'nin hem ulusal hem de uluslararası arenada korunmalarını, tanıtılmalarını ve pazarlanmalarını sağlamalıdır.

Türk Patent Enstitüsü tarafından ulusal bazda tescil edilen Türk Rakısı, rakı, Geleneksel Türk Çilek Likörü, Geleneksel Türk Vişne Likörü gibi alkollü sert içkilerimizin AB'de tescilli coğrafi işaret olarak korunabilmeleri için tescil başvurularının AB'ne yapılması gerekmektedir.

AB'ne tescil başvuruları yapılırken alkollü sert içkinin şartnamesi hazırlanırken alkollü sert içkinin ayırt edici özellikleri objektif kriterlere göre şartnamede yer almalıdır. Şartnamede ayırt edici özelliklerin ölçülebilir olması gerekmektedir, ürünün kaynaklandığı coğrafi alanlar net çizilmelidir. Alkollü sert içkilerin ayırt edici özellikleri belirlenirken özel analizler, ileri teknolojiler kullanılmalı, konuyla ilgili uzman kişilerin şartname hazırlanırken mutlaka görüşleri alınmalıdır.

Alkollü sert içki üreticileri ve Türkiye'nin konuyla ilgili yetkili kurumları AB Resmi Gazetesi'ni düzenli takip ederek Türk Alkollü Sert İçkilerinin haklarına zarar verecek başvuruları takip etmeli ve AB Komisyonu'na yapılan haksız başvurularla ilgili zamanında itirazda bulunmalıdır.

Avrupa Birliği'nde coğrafi işaretlerin korunması konusu hukuki ve ekonomik olduğu kadar siyasidir. Bu nedenle ülkemizin yetkili kurumları Türk Ürünleri'nin haklarını tüm dünyada olduğu gibi AB'de de korumalı ve gerektiğinde alınacak önlemlerle Türk Alkollü Sert İçkileri'nin haklarına zarar verecek tescil başvurularının yapılmasını zamanında engellemeli veya tescil başvurusu yapıldıysa yapılacak lobi çalışmaları ile yapılan tescil başvurusunun haksız olduğu konusyla ilgili kamuoyu oluşturulmalı ve AB Komisyonu yetkilileri bilgilendirilmelidir.

Türkiye oluşturacağı strateji ile ihracat payı yüksek olan bilinen Türk Alkollü Sert İçkilerimizi üreticilerden herhangi bir talep beklemeden doğrudan doğruya ülkemizin yetkili kurumları aracılığıyla AB’de korunmaları için ilgili ürünlerin tescil başvurularını zaman kaybetmeden yapmalıdır. Aksi halde bizler konuyla ilgili ilgisiz kalmaya devam ettiğimiz sürece alkollü sert içkilerimiz maalesef diğer ülkeler tarafından sahiplenilmeye devam edecektir.

Kaynakça

- Aktaş, Ahmet/Özdemir, Bahattin;** İçki Teknolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Barham, Elizabeth;** Translating Terroir: The Global Challenge of French AOC Labeling, 19 Journal of Rural Studies, 2003, s. 13.
- Boidron, Bruno;** The Little Book of Bordeaux Wines, Flammarion, 2001
- Broude Tomer;** Taking Trade and Culture Seriously: Geographical Indications and Cultural Protection in WTO Law, <http://ssrn.com/abstract:714981>, (15.06.2014)
- Brown, Vanessa L.;** The French Wine Industry in Crisis: Is It A Case of Intellectual Property Rights Gone Too Far?, <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/1434199>, (12.06.2010)
- Carey, Victoria/Archer Eber;** Natual Terroir Units: What are They? How Can They Help The Wine Farmer? <http://www.wynboer.co.za/recentarticles/0202terroir.php3> (12.06.2008)
- Chever, Tanguy/Renault, Cristian/Renault, Severine/Romieu, Violaine;** Value of Production of Agricultural Products and Foodstuffs, Wines, Aromatised Wines and Spirits Protected by a Geographical Indication (GI), Final Report, 2012, http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2012/value-gi/final-report_en.pdf, (08.06.2014).
- European Parliament Resolution of 10 March 2009 on Ensuring Food Quality, Including Harmonisation or Mutual Recognition of Standards (2008/2220 (INI)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0098+0+DOC+XML+V0//EN> (12.04.2014)
- Evaluation of The Common Agricultural Policy (CAP) on the Protected Designations of Origin (PDO) and Protected Geographical Indications (PGI), Final Report, London Economics, November 2008, http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pdopgi/report_en.pdf, (12.04.2014)

- Evans, Gail**; The Strategic Exploitation of Geographical Indications and Community Trade Marks for the Marketing of Agricultural Products in the European Union, The World Intellectual Property Organisation Journal Analysis of Intellectual Property Issues, Volume1, Issue 2, 2010.
- Gonzalez, Miguel Angel Medina**; Protection of Geographical Indications Against Translation, Generic Use, Evocation, and Other Potential Enemies, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 7, No 1, 2012.
- Marette, Stephan/Clemens, Roxanne/Babcock, Bruce A**; The Recent International and Regulatory Decisions About Geographical Indications', MATRIC Working Paper 07-MWP 10, January 2007. <http://www.card.iastate.edu/publications/DBS/PDFFiles/07mwp10.pdf>, (20.04.2008)
- Munsie, Jeffrey A.**; A Brief History of the International Regulation of Wine Production, <http://dash.harvard.edu/handle/1/8944668>, (15.08.2014)
- Özgür, Didem**; Coğrafi İşaretlerin Korunması: Avrupa Birliği'ndeki Hukuki Çerçeve ve Türkiye Uygulaması, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Avrupa Çalışmaları Programı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.
- Rensek, Nina**; Geographical Indications and Trademarks: Coexistence or First in Time, First in Right Principle, European Intellectual Property Review, Cilt 29, No: 11, 2007.
- Robinson, Jancis**; The Oxford Companion to Wine, Second Edition, Oxford University Press, 1999.
- Rovamo, Oskari**; Monopolising Names? The Protection of Geographical Indications in the European Community', Helsinki University Faculty of Law Department of Public Law, Project: Globalisation, International Law and IPR, Helsinki, Finlandiya, 2006 <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/oik/julki/pg/rovamo/> (12.05.2014).
- Roskrow, Dominic**; The World's Best Whiskies 750 Unmissable Drams from Tain to Tokyo, Published by Jacqui Small, 2012.

Scotch Whisky Association Facts and Figures, <http://www.scotch-whisky.org.uk/what-we-do/facts-figures/>(08.06.2014).

Spirits: A European Power House For Trade, <http://spirits.eu/files/24/brochure-pdf-final-low-resolution.pdf> (15.08.2014).

Wilson, James E.; Terroir The Role of Geology, Climate, and Culture in the Making of French Wines, Mitcell Beazley, 1998.

Yıldız, Burçak; 510/2006 Sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları ile Coğrafi İşaretlerin Korunması, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Yıl 8, Cilt 8, Sayı 2, 2008.